

PRŮVODCE

**PRO TVORBU GENDEROVĚ CITLIVÝCH
HARM REDUCTION PROGRAMŮ**

НАЦИОНАЛНА АГЕНЦИЈА
ЗА ЕВРОПСКИ ОБРАЗОВНИ
ПРОГРАМИ И МОБИЛНОСТ

Ко-финансирано од
Европска Унија

GBPYD
CREATING GENDER-BASED PROGRAMS
FOR YOUTH WHO USE DRUGS

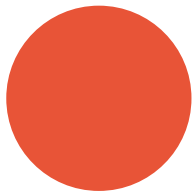
ХОПС
ОПЦИИ ЗА ЗДРАВ ЖИВОТ СКОПЈЕ

**PRŮVODCE PRO TVORBU GENDEROVĚ CITLIVÝCH
HARM REDUCTION PROGRAMŮ**

Mgr. Natasha Boshkova

Financováno Evropskou unií. Vyjádřené názory a stanoviska jsou však pouze názory a stanoviska autora (autorů) a nemusí nutně odrážet názory a stanoviska Evropské unie nebo Evropské výkonné agentury pro vzdělávání a kulturu (EACEA). Evropská unie ani EACEA za ně nenesou odpovědnost.

Obsah

Úvod	5
Porozumění genderu v kontextu harm reduction	7
Principy harm reduction	9
Genderově specifické bariéry v přístupu ke službám harm reduction	10
Praktické nástroje pro organizace občanské společnosti	11
Provádění genderově senzitivní analýzy	11
Zhodnocení potřeb klientů služeb	11
Používání inkluzivního jazyka	12
Zavádění mechanismů odkazování	12
Opatření ke zlepšení harm reduction programů	13
Advokační činnosti a partnerství	16

Úvod

Harm reduction programy (programy snižování rizik) hrají významnou roli v ochraně zdraví, důstojnosti a práv osob užívajících návykové látky. V březnu 2024 přijala OSN usnesení, v němž poprvé vyzývá členské státy, aby do své národní legislativy začlenily harm reduction jako nezbytnou součást drogové politiky, zaměřené na ochranu veřejného zdraví a minimalizaci negativních zdravotních a sociálních dopadů užívání drog.¹

V přední linii harm reduction programů stojí odborníci a peer pracovníci, kteří se zasazují o veřejné zdraví a zprostředkovávají první kontakt i důvěryhodnou podporu lidem, kteří užívají návykové látky. Jejich každodenní práce není zaměřená pouze na snižování rizik spojených s užíváním drog, ale také na ochranu práv a důstojnosti každého jedince. Aby byli odborníci i peer pracovníci efektivní a dokázali reagovat na potřeby osob využívajících služby harm reduction, musí rozpoznat a porozumět specifickým a různorodým potřebám žen i mužů, trans a nebinárních osob, mladých lidí, Romů, lidí pracujících v sexbyznysu, migrantů a dalších marginalizovaných skupin. Zvyšování povědomí o těchto rozdílech je zásadní pro vytváření inkluzivních harm reduction služeb a pro přispívání ke spravedlivějším a účinnějším politikám veřejného zdraví.

Tento Průvodce slouží jako manuál pro organizace občanské společnosti, které poskytují harm reduction služby v Severní Makedonii, České republice a Srbsku. Cílem Průvodce je podpořit tyto organizace při začleňování genderové perspektivy do programů harm reduction a do poskytování služeb systematickým způsobem. Nicméně je určený nejen pro poskytovatele služeb, ale i koordinátory programů, tvůrce politik a partnerské organizace a instituce, které se podílejí na navrhování, realizaci a hodnocení harm reduction služeb.

Hodnocení genderové citlivosti národních harm reduction programů v Severní Makedonii, Srbsku a České republice ukazuje, že si pracovníci těchto programů uvědomují aspekty genderové citlivosti. Opatření a aktivity, které realizují, však nejsou plně genderově citlivé ani genderově transformativní a většinou jsou vázány na projektové aktivity s omezenou dobou trvání.

Harm reduction programy zachraňují životy tím, že snižují zdravotní a sociální rizika související s užíváním drog. Genderové normy, role a nerovnosti utvářejí vzorce užívání návykových látek, ovlivňují míru vystavení rizikům a omezují přístup ke zdravotním a sociálním službám. Lidé s různou sexuální orientací, nevyhovující genderovou identitou či členové různých etnických skupin čelí stigmatizaci, násilí a vyloučení. Absence aspektů genderové citlivých prvků v rámci harm reduction služeb posiluje nerovnosti a vylučuje tyto nejzranitelnější skupiny z přístupu k základním podpůrným službám.

Severní Makedonie, Česká republika a Srbsko čelí v kontextu svých harm reduction programů podobným výzvám spojeným se stigmatizací lidí užívajících drogy a nedostatkem genderově citlivé perspektivy. Mezi jednotlivými zeměmi však existují významné rozdíly v institucionálním rámci a ve financování harm reduction služeb.

Organizace občanské společnosti v Severní Makedonii poskytují harm reduction služby s omezenou podporou ze státního rozpočtu. Politiky v oblasti genderové rovnosti stagnují a v některých případech lze dokonce zaznamenat regresi či kroky zpět. Stigmatizace lidí romského původu, osob pracujících v sexbyznysu a LGBTQI+ komunity omezuje přístup ke službám, včetně služeb harm reduction.

V České republice jsou harm reduction služby stabilní a plně funkční, nicméně začleňování genderového hlediska zůstává výzvou.

¹ Rezoluce CND 67/4. Prevence a reakce na předávkování drogami prostřednictvím preventivních, léčebných, ošetřovatelských a rehabilitačních opatření, stejně jako dalších zásahů v oblasti veřejného zdraví, s cílem řešit škody spojené s užíváním nelegálních látek v rámci vyváženého, komplexního, vědecky podloženého a na důkazech založeného přístupu, 2024.

V Srbsku jsou harm reduction služby z velké části financovány mezinárodními donory, což omezuje jejich dlouhodobé, udržitelné a systematické financování. Nejisté zdroje financování mimo jiné brání rozvoji genderově transformativních služeb harm reduction.

Proto byl vytvořen tento Průvodce, který poskytuje obecná i praktická doporučení a nástroje určené organizacím občanské společnosti v Severní Makedonii, České republice a Srbsku, aby mohly přizpůsobit služby harm reduction tak, že budou plně odpovídat potřebám všech, kteří je potřebují.

Průvodce byl zpracován v rámci projektu „Tvorba genderově zaměřených programů pro mladé lidi, kteří užívají návykové látky“.

Projekt je financován Národní agenturou pro evropské vzdělávací programy a mobilitu prostřednictvím programu Erasmus+.

Porozumění genderu v kontextu harm reduction

Gender odkazuje na sociálně konstruované role, chování, projevy a identity dívek, žen, chlapců, mužů a osob s různou genderovou identitou.² Gender ovlivňuje, jak lidé vnímají sami sebe i druhé, jak se chovají a komunikují, i jak jsou ve společnosti rozdělovány moc a zdroje. Ve většině případů se gender chápe jako binární (dívka/žena a chlapec/muž), existuje však značná rozmanitost v tom, jak gender chápou, prožívají a vyjadřují jednotliví lidé a skupiny. Gender je nejen proměnlivý, ale také složitý a jeho součástí jsou i genderové vztahy, role, institucionální praktiky a zákony. Faktory související s genderem, které zahrnují role, vztahy, postoje, nerovnováhu moci a identity, ovlivňují zkušenosti jednotlivců a jejich schopnost získat adekvátní péči.

Termín „gender“ je někdy chybně zaměňován s pojmem „pohlaví“. Pohlaví odkazuje na biologické charakteristiky lidí a zvířat, včetně fyzických a psychických znaků, jako jsou chromozomy, hormony, anatomie a tělesné funkce (např. metabolismus), stejně jako reprodukční a pohlavní anatomii. Pohlaví je často chápáno jako mužské nebo ženské. V biologických znacích, které určují pohlaví a jejich projevy, však existuje variabilita. Někteří lidé se narodí s kombinací mužských a ženských biologických charakteristik, například chromozomů nebo genitálií – čemuž se říká **intersex/intersexualita**. Faktory určující naše pohlaví ovlivňují naši reakci na psychoaktivní látky, rozvoj tolerance či závislosti na těchto látkách a také naši reakci na léčbu a léky.

Transgender je termín používaný k označení lidí, jejichž genderová identita se liší od pohlaví, se kterým se narodili. Genderová identita je vnitřní pocit, že je daný člověk mužem nebo ženou (chlapcem nebo dívkou). Genderová identita některých lidí však nespadá do žádné ze dvou tradičních kategorií. Stejně jako se běžně zaměňují pojmy pohlaví a gender, bývají i pojmy transgenderová identita a sexuální orientace často nesprávně chápány.

Queer nebo (genderově) nebinární osoby se nedokážou identifikovat v rámci binárního systému muž-žena. Identifikují se mimo něj a nebo mezi těmito dvěma možnostmi. Jejich zkušenosti a vlastní identifikace tedy nespadá do tradičních, striktně definovaných kategorií toho, co je vnímáno jako muž nebo žena. Pro mnoho lidí není gender něco fixního, ale dynamická součást jejich osobní identity, která se může měnit v průběhu času, kontextu a s jejich osobním rozvojem. Někteří nebinární lidé používají neutrální zájmena: V angličtině se používá „they/them“. V makedonštině a srbsštině neexistuje žádné ekvivalentní zájmeno. V češtině se používají zájmena dle preference dané osoby, „ona/její“, „on/jeho“, nebo jiné varianty. Univerzální oficiální gramatické pravidlo ale chybí.

Sexuální orientace popisuje sexuální, romantickou a/nebo emocionální přitažlivost jednoho člověka k druhému (např. heterosexuální, gay, lesbickou nebo bisexuální). Jedinec (žena, muž, transgender nebo nebinární osoba) může mít jakoukoliv sexuální orientaci, případně se může jejich orientace v průběhu života měnit.

Gender může ovlivňovat zdraví člověka a představuje důležitý faktor, který je třeba zohlednit v souvislosti s užíváním drog. Když se mluví o genderu, pozornost se často soustředí především na ženy a dívky. Ve skutečnosti má však každý člověk svůj gender a je důležité porozumět kontinuu genderové identity a jejím projevům a také tomu, jak gender ovlivňuje užívání návykových látek. Genderově citlivé a genderově transformační harm reduction programy jsou navrženy tak, aby reagovaly na specifické potřeby žen i lidí s různými genderovými identitami. Taková podpora může zahrnovat zajištění základních potřeb (např. poskytování menstruačních pomůcek), komplexní péči o děti, služby cílící na sexuální a reprodukční zdraví (včetně zajištění přístupu ke specialistům v oblasti sexuologie a reprodukční medicíny), podporu méně rizikového injekčního užívání i další formy pomoci.

² https://www.who.int/health-topics/gender#tab=tab_1

Genderové nerovnosti ovlivňují přístup k harm reduction službám a projevují se v několika rovinách:

- Ženy, které užívají drogy, se často vyhýbají službám ze strachu, že by jejich situace mohla být odhalena, což by mohlo ohrozit jejich péči o děti.
- Ženy užívající drogy injekčně čelí vyššímu riziku infekce HIV a častěji zažívají genderově podmíněné násilí.
- Trans osoby v důsledku otevřené diskriminace ve společnosti jen zřídka vyhledávají zdravotní či další pomáhající služby, což vede k vyššímu riziku nákazy infekčními onemocněními a k větší zranitelnosti vůči násilí.
- Romové čelí rasismu a ekonomickému vyloučení. V přístupu ke zdravotním a sociálním službám jim navíc brání jazykové a kulturní bariéry.

Zkušenost s užíváním drog a s přístupem ke službám je dále utvářena průnikem více identit a osobních charakteristik, jako je gender, genderová identita, sexuální orientace, „rasa“, etnicita, zdravotní postižení, socioekonomický status a další. Lidé v marginalizované situaci, jako jsou například Romové, LGBTQI+ osoby, lidé pracující v sexbyznysu nebo migranti, zažívají komplexnější formy diskriminace, které zvyšují překážky v přístupu ke službám a posilují jejich zranitelnost vůči HIV, násilí a sociálnímu vyloučení. Jako příklad lze uvést:

- Romská žena užívající drogy může čelit většímu počtu překážek (v důsledku svého genderu, „rasy“ a socioekonomického postavení) než romský muž nebo žena, která nemá romský původ.
- Absence programů zaměřených na léčbu dětí se závislostí nepřiměřeně dopadá na romské děti žijící na ulici.

Principy harm reduction

Bezpečí: Klienti harm reduction služeb by se měli cítit chráněni před násilím, obtěžováním a stigmatizací. Vytvoření prostoru určeného pouze pro ženy, nebo zajištění školení personálu o tom, jak rozpoznat a reagovat na genderově podmíněné násilí, může zajistit pro lidi užívající drogy bezpečnější prostředí.

- Příklad uvedení do praxe: Vytvořit a zavést politiku ochrany před obtěžováním a poskytnout jasné pokyny, jak obětem násilí pomoci a kam je odkázat.

Důvěrnost: Je potřeba zajistit prostory, které klientům poskytují soukromí, zejména ženám a LGBTQI+ osobám. Ochrana soukromí klientů služeb je zásadní, zvláště v kontextech, kde jsou užívání návykových látek, práce v sexbyznysu nebo sexuální orientace kriminalizovány a/nebo stigmatizovány.

- Příklad uvedení do praxe: V záznamech o poskytovaných službách by se měla objevovat kódovaná označení namísto jmen. Dále je vhodné zajistit oddělené konzultační místnosti, aby ženy, LGBTQI+ osoby a další klienti mohli otevřeně mluvit bez obav z toho, že někdo pozná nebo odhalí jejich identitu.

Přístupnost: Pro zpřístupnění harm reduction služeb je nutné odstranit fyzické, ekonomické a kulturní bariéry. Při navrhování a realizaci těchto služeb je potřeba zohlednit náklady, místní vzdálenost, zajištění péče o děti, jazykovou bariéru, odlišné kulturní normy a další překážky, které mohou určité skupiny odrazovat od vyhledání pomoci.

- Příklad uvedení do praxe: Zajištění terénních harm reduction služeb i v hůře dostupných oblastech. Nabízení služeb s flexibilní otevírací dobou, aby bylo možné lépe zohlednit potřeby žen, které často nesou odpovědnost za péči o dítě a domácnost. Rozvíjení digitálních nástrojů pro informování a poskytování služeb mladým klientům.

Posílení postavení: Informování klientů služeb o jejich právech a možnostech a podporování v informovaném rozhodování o záležitostech ovlivňujících jejich životy přispívá k posílení jejich postavení.

- Příklad uvedení do praxe: Pořádání workshopů pro ženy, které užívají návykové látky, zaměřené na prevenci předávkování, reprodukční zdraví, lidská práva a další témata, která jim umožní jednat s větším sebevědomím a informovaností.

Účast: Důležitou součástí pro tvorbu a vyhodnocování harm reduction programů je přímé zapojení žen, mládeže, LGBTQI+ osob, Romů, pracovníků v sexbyznysu a migrantů. Smysluplné zapojení rozmanitých sociálních skupin zajišťuje, že harm reduction služby odrážejí skutečné potřeby komunit, které je využívají.

- Příklad uvedení do praxe: Vhodné je zavést konzultace s romskými ženami, které užívají návykové látky, s cílem ujistit se, že jsou pro ně informace o harm reduction službách kulturně relevantní a efektivní.

Intersekcionalita: Klíčovým faktorem pro vytváření inkluzivních harm reduction programů pro různé skupiny lidí užívající návykové látky je uznání, že jednotlivci nebo skupiny čelí vícečetným, vzájemně se prolínajícím formám diskriminace.

- Příklad uvedení do praxe: Harm reduction programy by měly vedle závislostí zároveň řešit i rasismus, chudobu a genderově podmíněné násilí.

Genderově specifické bariéry v přístupu ke službám harm reduction

Výzkum a zkušenosti se zaváděním programů v Severní Makedonii, České republice a Srbsku ukazují, že jedny z nejběžnějších překážek v přístupu ke službám harm reduction jsou:

- Vysoká míra stigmatizace, silné patriarchální hodnoty, stud a strach z odhalení užívání drog.
- Nedostatek bezpečných prostor a služeb určených ženám zvyšuje riziko, že partneři budou kontrolovat nebo omezovat jejich přístup ke službám.
- Strach ze ztráty péče o děti, zvláště u žen, které užívají návykové látky nebo pracují v sexbyznysu.
- Nedostatečné záruky důvěrnosti poskytovaných služeb.
- Policejní obtěžování a kriminalizace užívání drog.
- Nedostatečná kulturní adaptace harm reduction služeb pro Romy.
- Nedostatek znalostí o trans a nebinárních osobách mezi pracovníky poskytující harm reduction služby vede k nízké míře přijetí a důvěry těchto osob ve služby.
- Nedostatek mobilních a flexibilních služeb v místech, kde se pohybují mladí lidé (noční kluby, festivaly).
- Absence digitálních nástrojů pro využívání služeb.
- Jazykové a právní bariéry pro migranty při přístupu k harm reduction službám.

Severní Makedonie - Někteří poskytovatelé harm reduction služeb nemají bezpečné fyzické prostory pro setkávání ani formální mechanismy zajišťující bezpečí a inkluzi.

Česká republika - Poskytovatelé služeb v oblasti harm reduction nedokážou dostatečně oslovit LGBTQI+ komunity.

Srbsko - Někteří poskytovatelé harm reduction služeb nepoužívají genderově inkluzivní jazyk, což vede k tomu, že trans a nebinární osoby tyto služby nevyužívají.

Praktické nástroje pro organizace občanské společnosti

Provádění genderově senzitivní analýzy

- Aby bylo možné identifikovat genderové rozdíly na úrovni organizace, návrhu služeb i jejich poskytování, je třeba provést posouzení organizačních dokumentů, politik a postupů. Cílem genderového hodnocení politiky je zjistit, jaký má daná politika (nebo postup) dopad na genderové vztahy, jestli je relevantní a nevytváří nějaká genderová omezení. Genderová analýza by měla odhalit, zda existující genderové vztahy mohou ovlivnit dosažení výsledků, které si politika nebo program stanovily. K tomu je nutné zvážit různé role žen a mužů, jejich vzájemné vztahy a institucionální mechanismy, které tyto vztahy podporují. Je zapotřebí systematická analýza toho, jak politiky a postupy řeší potřeby, snižují (nebo odstraňují) překážky a prosazují práva žen, mužů a lidí s různou genderovou identitou, přičemž se zkoumají aspekty jako přístup ke službám, bezpečnost, důvěrnost, rozhodovací procesy a kompetence zaměstnanců. Analýza by měla být prováděna s využitím přístupu založeného na lidských právech (HRBA). Měla by využívat údaje rozčleněné podle pohlaví/genderu a zahrnovat hlas příslušných skupin a komunit, aby bylo zajištěno, že jsou harm reduction služby spravedlivé, a zároveň, aby byly zpochybněny škodlivé normy vedoucí k nerovnosti. Genderově transformační harm reduction služby se nesoustředí jen na reagování na genderově podmíněné rozdíly. Tyto programy aktivně zpochybňují a aktivně narušují škodlivé genderové normy, rasismus, homofobii a transfobii, mocenské vztahy a struktury, které vytvářejí nerovnost.
- Je důležité shromažďovat údaje o všech službách v rámci programů harm reduction rozčleněné podle genderu, pravidelně tyto údaje analyzovat a sledovat vzorce – kdo služby využívá, kdo je nevyužívá a proč k nim nemá přístup.
- Je vhodné zajistit rozmanité zastoupení různých sociálních skupin jak mezi zaměstnanci, tak i ve vedoucích pozicích.

Zhodnocení potřeb klientů služeb

- Zavádějte pravidelnou praxi konzultací s klienty s cílem lépe porozumět jejich potřebám a překážkám z genderové perspektivy.
- Provádějte konzultace formou skupinových diskuzí se ženami, mládeží, Romy, LGBTQI+ osobami a lidmi pracujícími v sexbyznysu. Dále provádějte rozhovory s jednotlivci z různých skupin, abyste získali informace o citlivých tématech.
- Poskytněte prostor, kde mohou klienti vyjádřit své potřeby a návrhy, a to zvláště ženy, mládež, LGBTQI+ osoby, Romové, lidé pracující v sexbyznysu a migranti.

Používání inkluzivního jazyka

- Používejte terminologii, která nesoudí a nestigmatizuje osoby užívající návykové látky, pracovníky v sex-byznysu, trans, nebinární a intersex osoby, gaye, lesby, Romy, a to jak v komunikaci v rámci organizace, tak při jednání s klienty služeb i externími partnery.

Zavádění mechanismů odkazování

- Navazujte kontakt s organizacemi, které poskytují pobytové služby obětem genderově podmíněného násilí, podporují LGBTQI+ osoby, romské komunity, osoby s postižením, migranty a další skupiny ohrožené sociálním vyloučením.
- Informujte a školte partnerské organizace a instituce o specifikách užívání návykových látek, o potřebách lidí užívajících drogy a o tom, jak genderová identita ovlivňuje jejich zkušenosti.
- Formalizujte partnerství s organizacemi a institucemi, které poskytují tyto služby například prostřednictvím MOA - memoranda o porozumění.
- Připravte pokyny pro odkazování klientů služeb na jiné organizace a instituce a poskytněte informace o typech služeb, které tyto organizace nabízejí, kontaktech, lokalitě atd.

Opatření ke zlepšení harm reduction programů

Ženy užívající návykové látky

- Vytvořte bezpečné prostředí pro ženy umožněním jejich návštěv v samostatných prostorách nebo ve vyhrazených časech. Zajištěte prostor pro důvěrné setkání a konzultace s odborníky zapojenými do programů (psychology, psychiatry, sociálními pracovníky, lékaři, právníky a dalšími).
- Zajištěte péči o děti pro klienty služeb. Poskytování služeb péče o děti v rámci harm reduction programů povzbudí ženy k využívání služeb a zlepší kvalitu nabízených programů.
- Zaved'te služby cílící na podporu sexuálního a reprodukčního zdraví (vzdělávání, antikoncepce, testování na infekční onemocnění, jako je HCV a HIV, podpora během těhotenství, menstruační potřeby). Navazujte spolupráci s organizacemi a institucemi, které tyto služby poskytují, pokud již nejsou součástí vašich programů.
- Vzdělávejte pracovníky, jak mohou rozpoznat genderově podmíněné násilí, a vytvořte návody pro jeho nahlašování a odkazování obětí do poradenských a pobytových služeb. Školení by mělo být kontinuální: od počátečního zapojení do programu, s pravidelnými opakovacími kurzy, s neustálou aktualizací informací v souladu se změnami legislativy, dostupností služeb a dalšími novinkami v systému prevence a ochrany před genderově podmíněným násilím.
- Získejte dostatečné zdroje k uspokojení existenčních potřeb žen, které užívají drogy, prostřednictvím finanční podpory, potravin a hygienických potřeb, oblečení a dalších nezbytných věcí.
- Zapojte ženy, které užívají návykové látky, do týmů poskytujících harm reduction služby.

PŘÍKLAD: Asociace HOPS – Healthy options project Skopje ze Severní Makedonie provozuje v hlavním městě Centrum pro ženy se specifickými sociálními potřebami. Centrum nabízí integrované služby, včetně psychosociální a právní pomoci a podpory, poskytování základních životních potřeb (potravin, oblečení, hygienické potřeby) a péče o děti klientek služby. Centrum představuje bezpečný prostor pro ženy, které užívají návykové látky, pracovníce v sexbyznysu a ženy bez domova. Zaměstnanci centra pravidelně spolupracují s orgány sociální péče, probační službou a dalšími institucemi a organizacemi.

Trans a nebinární osoby

- Vytvořte bezpečné prostředí pro trans a nebinární osoby vyčleněním samostatného prostoru nebo speciálních časů pro jejich návštěvy. Zajistěte prostor pro důvěrná setkání a konzultace s odborníky zapojenými do programů (psychology, psychiatry, sociálními pracovníky, lékaři, právníky a dalšími).
- Zaručte důvěrnost informací o genderové identitě klientů služeb. Při registraci nebo evidenci využívání služby používejte jejich zvolené jméno, bez ohledu na údaje uvedené v osobních identifikačních dokladech. To je obzvlášť důležité v kontextu, kde není v těchto dokumentech možné právní uznání genderu.
- Používejte genderově senzitivní terminologii. Užívejte správná zájmena a respektujte právo klientů na sebeurčení.
- Vyhýbejte se domněnkám o rodinném stavu klientů.
- Začleňte do týmu členy LGBTQI+ komunity.

PŘÍKLAD: Srbské asociace Prevent a Re Generation, které realizují harm reduction služby, spolupracují s LGBTQI+ organizacemi a skupinami prostřednictvím společných workshopů pro zaměstnance. Tyto workshopy rozvíjejí znalosti a dovednosti potřebné pro práci s trans a nebinárními klienty.

Romové

- Zapojte romské peer pracovníky pro podporu budování důvěry v rámci této komunity a poskytování kulturně relevantních služeb. Používejte materiály psané v romštině a s ilustracemi, které odpovídají jejich kultuře.
- Zřídte mobilní terénní týmy za účelem dosažení hůře dostupných a sociálně vyloučených romských komunit.
- Navazujte spolupráci s (ženskými) romskými organizacemi, aby byl zajištěn holistický přístup při poskytování služeb. Spojte se s organizacemi, které poskytují zdravotní služby, vzdělávání, ubytování, první pomoc a další služby, které Romové užívající návykové látky potřebují.

PŘÍKLAD: Asociace HOPS – Healthy options project Skopje v období od ledna 2013 do dubna 2022 provozovala harm reduction program v největší romské vyloučené lokalitě, který pokryl 369 klientů, kteří pravidelně navštěvovali lékaře, sociálního pracovníka a právníka. V centru pracovala také osoba z této komunity. Kvůli omezení finančních prostředků organizace muselo být centrum uzavřeno a počet klientů harm reduction služeb výrazně poklesl.

Lidé pracující v sexbyznysu

- Poskytujte služby s flexibilní pracovní dobou, včetně večerních terénních služeb v oblastech, kde probíhá sexuální práce.
- Zařaďte služby cílící na sexuální zdraví (vzdělávání v oblasti sexuálního a reprodukčního zdraví, antikoncepce, testování na HIV a další pohlavně přenosné infekce, poskytování PREP – preexpoziciční profylaxe a menstruačních potřeb) jako součást harm reduction programů.
- Poskytněte právní pomoc a podporu v případě násilí a policejního obtěžování.
- V rámci peer týmů zapojte osoby pracující v sexbyznysu, které užívají návykové látky.
- Proškolte personál v přístupech šetrných k traumatické zkušenosti.

PŘÍKLAD: SANANIM v České republice nabízí komplexní služby, které zahrnují terénní programy, kontaktní centra, ale stejně tak i léčbu, např. terapeutické komunity. Programy cílí na marginalizované osoby, z čehož jedna třetina jsou ženy, dále na muže mající sex s muži, lidi pracující v sexbyznysu a Romové. Organizace také nabízí léčbu pro těhotné ženy a matky, které se potýkají se závislostí. V těchto případech mohou matky absolvovat léčbu bez odloučení od svých dětí. To je klíčové k odstranění překážek, jimž ženy, které užívají drogy a hledají podporu a pomoc, čelí.

Mladiství

- Přizpůsobte harm reduction služby mladým lidem a zajistěte, aby reflektovaly potřeby této cílové skupiny s ohledem na jejich způsob života a místa, kde služby nejčastěji vyhledávají.
- Zajistěte bezpečné prostory pro mladé ženy a mladé lidi s různými genderovými identitami, kteří mohou čelit násilí, stigmatizaci a obtěžování na jiných místech.
- Nabízejte podporu od peer pracovníků prostřednictvím digitálních nástrojů, sociálních médií a mobilních týmů pro oslovení těžko dostupných skupin.
- Zařaďte do harm reduction programů služby cílící na sexuální a reprodukční zdraví (nabídka antikoncepce, testování na HCV, HIV a jiné pohlavně přenosné infekce), menstruační zdraví, podporu během těhotenství a vzdělávání odpovídající věku o souhlasu, sexualitě, vztazích a tělesné anatomii.
- Organizujte workshopy a peer programy k překonávání genderových stereotypů, zvláště v souvislosti s užíváním drog.
- Zapojte se do komunitního prostředí. Spolupracujte se školami a místními komunitami na odhalování škodlivých genderových norem, které ovlivňují chování mladých lidí při využívání služeb.

PŘÍKLAD: Nestátní nezisková organizace Prostor plus o.p.s. z Kolína, která provozuje služby také ve Středočeském kraji, nabízí širokou škálu sociálních služeb. Provozuje dva kluby pro děti a mladé lidi do 26 let, služby pro sociální aktivaci rodin s dětmi v obtížných životních situacích a služby pro rodiče, kteří se v minulosti potýkali se závislostí. Realizuje také pilotní program se dvěma dětskými skupinami, „Školka na hrázi“ a „Školka v lese“. Organizují také jarní a letní dětské tábory.

Advokační činnosti a partnerství

- Shromažďujte data na základě genderu, genderové identity, národnostní příslušnosti, zdravotního znevýhodnění a dalších charakteristik a provádějte jejich analýzu.
- Dokumentujte případové studie, které ilustrují překážky i příklady dobré praxe při zapojování žen, LGBTQI+ osob, lidí pracujících v sexbyznysu, Romů a migrantů.
- Využívejte důkazy shromážděné v rámci své práce k ovlivňování tvorby národních strategií a politik v oblasti drog a veřejného zdraví.
- Sdílejte příběhy klientů harm reduction služeb, abyste poukázali na jejich potřeby. Vždy s předchozím souhlasem dotyčných osob.
- Prosazujte harm reduction služby, které začleňují genderovou perspektivu, v souladu s mezinárodními standardy (UNAIDS, WHO, EUDA).
- Navazujte spolupráci s příslušnými ministerstvy, institucemi sociální péče a orgány pro rovné zacházení.
- Budujte aliance s organizacemi prosazujícími práva žen a s organizacemi pracujícími s LGBTQI+ lidmi, Romy, lidmi pracujícími v sexbyznysu a migranty.
- Zapojte se do regionálních a evropských sítí s cílem posílit společnou advokační činnost za účinnější a inkluzivnější drogové politiky.

